

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมนั้น ประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาทางไกล
2. คุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
3. คุณลักษณะของบัณฑิตปริญญาโทและเอกตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
4. คุณลักษณะบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5. คุณภาพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในต่างประเทศ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การศึกษาทางไกล

1.1 หลักการของการศึกษาทางไกล (สรุปจากสุมาลี สังข์ศรี 2549)

การศึกษาทางไกลเป็นวิธีการในการจัดการศึกษาซึ่งผู้เรียนและผู้สอนมิได้เผชิญหน้ากันแบบการเรียนในชั้นเรียน แต่ผู้สอนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนโดยสื่อประเภทต่าง ๆ ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง โดยผู้เรียนสามารถกำหนดเวลา จัดแบ่งเวลาในการศึกษาของตนเอง ควบคุมการเรียนด้วยตนเอง

จากการศึกษารายละเอียดของการศึกษาทางไกลจากนักการศึกษาทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ (เช่น วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (2534) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2534) แมคเคนซีและคณะ (Mckenzie and others, 1975), เพอร์รี่ (Perry, 1977), แดเนียลและคณะ (Daniel and other, 1982), คีแกน (Keegan, 1986), โฮล์มเบิร์ก (Holmberg, 1989) สามารถสรุปหลักการสำคัญของการศึกษาทางไกลได้ดังนี้

1) เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในที่เดียวกัน เนื่องจากการศึกษาทางไกลเน้นการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ เป็นหลัก ดังนั้น ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ออกมาในรูปของสื่อ แล้วส่งไปยังผู้เรียนโดยผู้เรียนไม่ต้องมาพบผู้สอนโดยตรง ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาทางไกลอาจจะมีการกำหนดให้ผู้เรียนได้พบกับผู้สอนบ้างเป็นครั้งคราว แต่จะใช้เวลาส่วนใหญ่ศึกษาจากสื่อด้วยตนเอง

2) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง การที่กล่าวว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเองเพราะโดยวิธีการของการศึกษาทางไกลนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเวลาศึกษาค้นหาความรู้จากสื่อต่างๆ ด้วยตนเอง กำหนดสถานที่เรียนเอง กำหนดเวลาหยุดพักเอง ผู้เรียนจะศึกษาและทำกิจกรรมเสริมต่างๆ ตามเวลาที่ผู้เรียนสะดวกหรือมีความพร้อม อาจจะศึกษาที่บ้านหรือที่ทำงานหรือที่อื่นๆ ตามความสะดวก โดยผู้เรียนไม่ต้องเรียนตามตารางสอน ไม่ต้องเรียนตามช่วงเวลา และสถานที่ที่สถาบันหรือครูเป็นผู้กำหนด การเรียนการสอนไม่ได้เกิดขึ้นในห้องเรียนโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง

3) มีการใช้สื่อประเภทต่างๆ เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนจะกระทำด้วยการใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม ฯลฯ เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ อาจมีการใช้สื่อบุคคลบ้างเป็นครั้งคราว เป็นการเสริมการใช้สื่อต่างๆ นั้น มีทั้งการใช้สื่อประเภทหนึ่งเพียงสื่อเดียวหรืออาจใช้สื่อหลายๆ ประเภทผสมผสานกัน นอกจากนั้นการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับสถาบันการศึกษาก็จะใช้การติดต่อผ่านสื่อต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น จดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร เป็นต้น

4) มีการจัดเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบก่อนเริ่มการเรียนการสอนด้วยวิธีของการศึกษาไกล คณะผู้รับผิดชอบหรือสถาบันผู้จัดการการศึกษาทางไกล จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในระบบการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบการเรียนการสอนนี้จะต้องพร้อม และต้องผลิตสื่อแต่ละชนิดให้แล้วเสร็จก่อน จึงจะเริ่มรับนักศึกษาได้ ซึ่งต่างจากการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนซึ่งมีครูเป็นหลัก ถ้าครูพร้อมก็สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้เลย สื่อเป็นส่วนประกอบเท่านั้น อาจจะจัดเตรียมภายหลังได้

5) เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทีมในการผลิตเนื้อหาของวิชาหนึ่งๆ เพื่อถ่ายทอดลงสู่สื่อประเภทต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่จะใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาในวิชา

นั้นๆ หลายคนร่วมเขียนร่วมผลิต ซึ่งนับได้ว่าเป็นการประกันคุณภาพประกันมาตรฐานเนื้อหาของวิชานั้นๆ ได้ นอกจากนั้นในขั้นตอนอื่นๆ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดส่งสื่อไปยังผู้เรียน และการประเมินผลการเรียน ก็มีการดำเนินการโดยผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญเป็นทีมเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพของระบบการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้

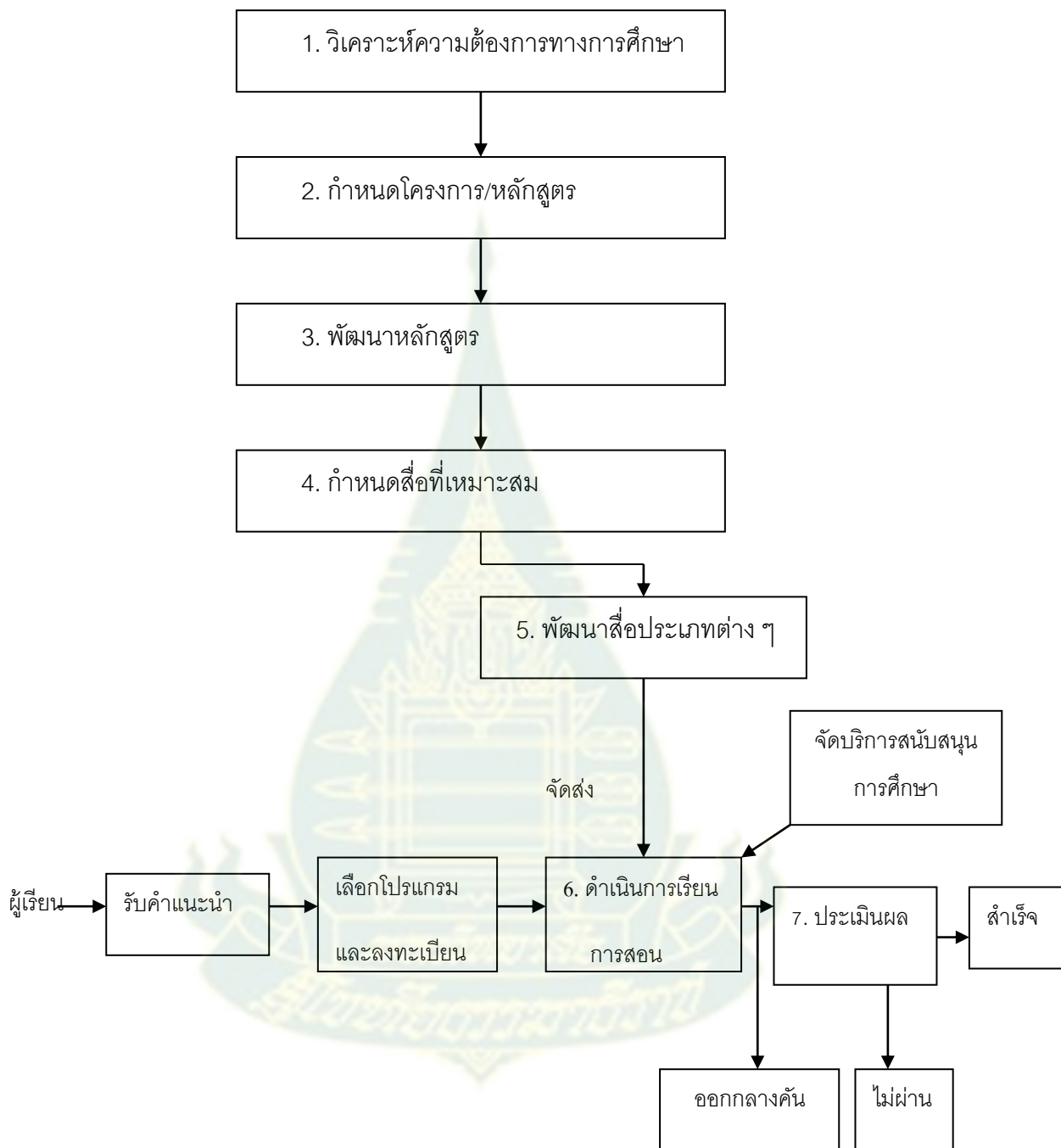
6) เป็นการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้ทั้งประเทศ การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลนั้น สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้คราวละมากๆ โดยไม่จำกัดจำนวน สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะต่างจากการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน เพราะชั้นเรียนหนึ่งๆ จะมีผู้เรียนได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น

7) มีการจัดเครือข่ายเพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลนั้น หน่วยงานหรือสถาบันผู้จัดส่วนใหญ่จะจัดให้มีเครือข่ายในระดับท้องถิ่น เพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษาของผู้เรียน เช่น อาจเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาพบกับผู้สอนเพื่อติวหรือเรียนเสริมเป็นครั้งคราว เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาขอใช้บริการสื่อประเภทต่างๆ หรือผู้เรียนมาขอคำแนะนำปรึกษา หรือมาขอรับข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเรียน เป็นต้น

1.2 ขั้นตอนการจัดการศึกษาทางไกล

จากการศึกษา ขั้นตอนในการจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกล ของนักการศึกษา จากทั้งในและต่างประเทศ พอจะสรุปขั้นตอนหลักๆ ในการจัดการศึกษาทางไกลได้ว่าประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ คือ (ดังแผนภูมิที่ 1)

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษา
2. กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือหลักสูตร
3. พัฒนาหลักสูตร
4. กำหนดสื่อที่เหมาะสม
5. พัฒนาสื่อ
6. ดำเนินการเรียนการสอน และจัดบริการสนับสนุนผู้เรียน
7. ประเมินผล

แผนภูมิที่ 1 สรุปขั้นตอนในการจัดการศึกษาทางไกล

ขั้นตอนทั้ง 7 นี้ สอดคล้องกับขั้นตอนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเช่นกัน

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนสามารถสรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษา

ในขั้นนี้เป็นการที่หน่วยงานหรือสถาบันที่จะจัดการศึกษาโดยวิธีทางไกลทำการสำรวจศึกษาสภาพความต้องการทางการศึกษาของสังคมในช่วงเวลานั้นๆ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพแวดล้อม ด้านโครงสร้างประชากร ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าในช่วงเวลานั้นๆ ควรจะจัดการศึกษาทางด้านใด จึงจะสนองความต้องการของสังคมและสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จึงกำหนดเป็นโครงการคร่าวๆ ว่า ควรจะจัดทำหลักสูตรใด นอกจากนั้นหน่วยงานหรือสถาบันอาจทำการสำรวจความต้องการจากผู้ที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรหรือโครงการนั้นๆ ด้วย เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรดังกล่าว เช่น สมมติว่าจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ในสังคม แล้วพบว่าการศึกษาทางด้านวิชาชีพหรืออาชีวศึกษากำลังเป็นที่ต้องการของสังคมมาก จากนั้นหน่วยงานหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องอาจจะทำการศึกษาความต้องการของผู้ที่คาดว่าจะ เป็นกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรดังกล่าวด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นที่ยืนยันและให้ได้ข้อมูลละเอียดยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือหลักสูตร

หลังจากมีการกำหนดเป็นที่แน่นอนแล้วว่า จะจัดโครงการใด หรือหลักสูตรใด หน่วยงานหรือสถาบันผู้รับผิดชอบต้องทำการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือหลักสูตรดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางว่าหลักสูตรหรือโครงการนั้นต้องการให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ หรือได้รับประโยชน์ หรือมีการพัฒนาไปในด้านใดบ้างและสังคมจะได้รับผลอย่างไรบ้าง ทั้งนี้วัตถุประสงค์จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา ผู้จัดการศึกษาทางไกลอาจจะนำข้อมูลจากการศึกษาความต้องการและความคาดหวังจากทั้งผู้ที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้จบจากหลักสูตรนั้นๆ เข้าทำงาน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นแนวทางหรือเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้วย

ขั้นที่ 3 การพัฒนาหลักสูตร

เป็นการกำหนดกรอบของเนื้อหาที่จะให้กลุ่มเป้าหมายได้ศึกษาโดยจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 2 ในการพัฒนาหลักสูตรนี้ ผู้รับผิดชอบอาจใช้ข้อมูลพื้นฐานจาก

การศึกษาความต้องการความคาดหวังของทั้งกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องดังเช่นในขั้นที่ 2 มาเป็นแนวทางด้วยสำหรับกรรมการที่มาช่วยในการพัฒนาหลักสูตรนั้น วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (2529: 25) ได้กล่าวว่า “ในขั้นนี้สถาบันการศึกษาทางไกลจะกระทำในรูปของการแต่งตั้งคณะกรรมการการพัฒนาหลักสูตรขึ้น โดยคณะกรรมการชุดนี้จะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่างๆ ทั้งผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญสื่อ ในบางกรณีจะมีผู้ที่กำลังปฏิบัติงานที่ใช้ความรู้จากหลักสูตรนั้นโดยตรง รวมทั้งผู้ที่จะเป็นผู้เรียนเข้ามาร่วมเป็นกรรมการพัฒนาหลักสูตรด้วย”

ในขั้นของการพัฒนาหลักสูตรนี้ ประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังต่อไปนี้

- กำหนดหลักการและเหตุผลความจำเป็นของการมีหลักสูตร
- กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร
- กำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้
- จัดทำร่างคำอธิบายรายวิชา (เนื้อหา) ของแต่ละวิชาที่กำหนดไว้ตามโครงสร้างหลักสูตร
- ขออนุมัติเปิดหลักสูตร

ในขั้นนี้จะได้รายละเอียดของหลักสูตรว่าในหลักสูตรนั้นๆ เช่น หลักสูตรปริญญาตรี การศึกษานอกระบบจะประกอบไปด้วยวิชาอะไรบ้าง รวมถึงตลอดหลักสูตรผู้เรียนจะต้องเรียนกี่วิชา กี่หน่วยกิต และแต่ละวิชามีขอบข่ายเนื้อหาเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 การพิจารณากำหนดสื่อที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกล

ในขั้นนี้ คณะกรรมการจัดทำโครงการ/หลักสูตรจะร่วมกันพิจารณากำหนดสื่อที่จะใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียน ตามรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องประเภทของการใช้สื่อ ถ่ายทอดเนื้อหาสารที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ปรากฏว่าการถ่ายทอดเนื้อหาสาระโดยใช้สื่อที่นั้นอาจใช้สื่อได้หลากหลายชนิดหรือที่เรียกว่าสื่อประสม และอาจเลือกได้หลายรูปแบบ เช่น แบบใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก แบบใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อหลัก และแบบใช้สื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก เป็นต้น และจะใช้สื่อใดบ้างเป็นสื่อเสริม คณะกรรมการจะต้องกำหนดก่อนว่าจะใช้รูปแบบใด ในการพิจารณาว่าจะใช้สื่อในรูปแบบใดนั้น อาจจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้าน เช่น สภาพของกลุ่มเป้าหมาย ความพร้อมของหน่วยงานหรือสถาบันผู้จัดการศึกษาทางไกลและสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมว่าสื่อใดจะมีความเป็นไปได้ เป็นต้น เช่น ในสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมของประเทศหนึ่งอาจจะใช้สื่อที่มีความทันสมัย มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากๆ ได้ เพราะประชาชนมีความพร้อมในเรื่องเงินทุน ความพร้อมในเรื่องระบบ

สาธารณูปโภค เช่น มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกพื้นที่ เป็นต้น แต่ในสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมของอีกประเทศหนึ่ง อาจจะยังไม่มีความพร้อมที่จะใช้สื่อที่มีความก้าวหน้ามากๆ เพราะยังขาดความพร้อมในด้านต่างๆ อาจจะใช้สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การพัฒนาสื่อสำหรับการจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกล

ขั้นนี้จะประกอบไปด้วย 3 ขั้นย่อยๆ คือ 1) ขั้นวางแผนผลิตสื่อ 2) ขั้นการผลิตสื่อ 3) ขั้นประเมินหรือทดสอบประสิทธิภาพสื่อ

ขั้นวางแผนผลิตสื่อ

ในขั้นนี้จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการผลิตสื่อขึ้น ขอยกตัวอย่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เรียกว่า คณะกรรมการกลุ่มผลิต คณะกรรมการชุดนี้จะรับผิดชอบตั้งแต่ขั้นวางแผนขั้นผลิต ไปจนถึงขั้นทดสอบประสิทธิภาพของสื่อที่ผลิตขึ้นก่อนนำไปใช้จริง คณะกรรมการการผลิตสื่อส่วนใหญ่แล้วจะประกอบไปด้วยกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ กัน เช่น ด้านเนื้อหาต่างๆ ด้านสื่อ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (สำหรับจำนวนนั้น ตัวอย่างของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะประกอบไปด้วยกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ กัน เช่น ด้านเนื้อหาต่างๆ ด้านสื่อ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (สำหรับจำนวนนั้น ตัวอย่างของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชจะประกอบด้วยกรรมการทั้งหมด 8-9 คน โดยมีกรรมการ ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา 1 คน ด้านวัดและประเมินผลการศึกษา 1 คน นอกจากนั้นเป็นกรรมการด้านเนื้อหาทั้งหมด ในขั้นวางแผนนี้คณะกรรมการจะนำหลักสูตร (จากขั้นที่ 3) มาทำการวิเคราะห์ ในหลักสูตรจะกำหนดกลุ่มเนื้อหาหรือรายวิชาได้ว่าประกอบไปด้วยวิชาอะไรบ้าง ก็วิชา เช่น หลักสูตรการปกครองท้องถิ่นระดับปริญญาตรีอาจจะประกอบไปด้วย 24 วิชา (มสธ. เรียกว่า ชุดวิชา) และในแต่ละวิชาหรือชุดวิชาจะกำหนดกรอบของเนื้อหาคร่าวๆ ไว้ เรียก Course-description สมมุติว่าจะผลิตสื่อสำหรับวิชาที่ 1 ก่อน คณะกรรมการกลุ่มนี้จะนำรายละเอียดของวิชาที่จะผลิต (Course-description) มาศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียด แล้วกำหนดเนื้อหาที่จะผลิตสื่อหลักก่อน เช่น ถ้าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักก็จะกำหนดว่าจะแยกเนื้อหาย่อยออกมาเป็นกี่บท (หรือกี่หน่วย สำหรับ มสธ.) พร้อมทั้งกำหนดว่าแต่ละบทหรือหน่วยจะมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องอะไร หรืออาจเรียกว่าการกำหนดโครงร่างของเนื้อหา (เช่น ของ มสธ. ใน 1 ชุดวิชา ซึ่งมีค่า 6 หน่วยกิต จะประกอบไปด้วย 15 บท หรือ 15 หน่วย) เนื้อหาในแต่ละบทหรือหน่วยจะต้องไม่ซ้ำซ้อนกันแต่จะต้องเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน และรวมทุกบทแล้วจะต้องครอบคลุม Course-description ของวิชานั้นทั้งหมด สื่อหลักจะต้องบรรจุเนื้อหาที่ครบสมบูรณ์ของวิชานั้นๆ จะต้องเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในวิชานั้นๆ อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะไม่มีเวลาศึกษาสื่อเสริมก็ไม่ทำขาดเนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งไป จากนั้นจึงมา

กำหนดสื่อเสริมว่าจะมีสื่อใดเป็นสื่อเสริมบ้าง เช่น รายการวิทยุกระจายเสียง หรือบางส่วนของเนื้อหาในสื่อหลักให้เป็นที่เข้าใจมากขึ้น ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาว่าจะนำเนื้อหาส่วนใดมาจัดทำสื่อเสริม

2) **ขั้นการผลิตและจัดทำสื่อ**

สมมติว่าถ้าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก ในขั้นนี้คณะกรรมการจะกำหนดตัวผู้เขียนในแต่ละบท (หรือแต่ละหน่วย) สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์นั้นโดยทั่วไป ผู้เขียนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหานั้นๆ ซึ่งอาจจะเชิญมาจากสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานต่างๆ และอาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกรรมการวางแผนผลิตเอกสารอยู่แล้ว สำหรับสื่อเสริมผู้ผลิตได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อ ซึ่งจะไปจัดหาที่ผลิตต่อไป เมื่อกำหนดตัวผู้ผลิตสื่อต่างๆ แล้ว ผู้ผลิตเริ่มดำเนินการผลิต สำหรับกรณีของสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้ผลิตจะจัดทำในรูปของร่างเอกสารก่อน เมื่อจัดทำร่างสำเร็จแต่ละบท/หน่วย คณะกรรมการจะมาพร้อมประชุมเพื่อช่วยพิจารณาเนื้อหาที่เขียนและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีความชัดเจน สมบูรณ์เข้าใจง่ายมากขึ้น และไม่ซ้ำซ้อนกันระหว่างบท จากนั้นผู้ผลิตนำไปปรับปรุงแก้ไข และอาจจะนำมาเข้าที่ประชุมอีกครั้งจนกรรมการเห็นชอบ จะกระทำเช่นนี้ทุกหน่วยหรือทุกบท เมื่อกรรมการเห็นชอบกับเนื้อหาของทุกหน่วยแล้วจึงจะส่งไปดำเนินการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มต่อไป ในการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์หรือเอกสารส่วนใหญ่มีการจัดทำแบบฝึกหัดควบคู่ไปด้วย

สำหรับสื่ออื่นๆ ได้แก่ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง สไลด์ สื่อโสตทัศน์ (ภาพถ่าย แผ่นผัง ภาพสามมิติ) จะมีขั้นตอนการผลิตที่แตกต่างกันออกไป

ในการผลิตสื่อแต่ละประเภทเหล่านี้ผู้ที่ให้เนื้อหาคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ส่วนผู้ผลิตสื่อจะเป็นผู้ชำนาญการด้านสื่อชนิดนั้นๆ

3) **ขั้นทดสอบประสิทธิภาพสื่อ**

ในขั้นนี้คณะกรรมการได้นำสื่อที่ผลิตขึ้น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายจำนวนน้อยก่อนเพื่อดูผลจากการทดลองนั้นว่า ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเพียงใด เนื้อหาครอบคลุมเพียงใด รูปแบบสื่อ ขนาดตัวหนังสือ ภาพประกอบ ฯลฯ เหมาะสมเพียงใด กิจกรรมเสริมหรือแบบฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสมสอดคล้องเพียงใด สื่อมีความเหมาะสมที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่ สื่อประเภทอื่นๆ ก็จะมีการนำมาทดลองใช้เช่นกัน เช่น รายการวิทยุกระจายเสียงหรือรายการวิทยุโทรทัศน์ก็จะมี การนำไปตรวจสอบคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเล็กๆ ก่อนแล้วนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงสื่อก่อนที่จะไปจัดการเรียนการสอนแก่กลุ่มเป้าหมายจริงต่อไป

ขั้นที่ 6 ขั้นดำเนินการเรียนการสอนหรือขั้นนำสื่อไปใช้

ในขั้นนี้จะประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ๆ หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ผู้เรียนเริ่มสมัครเข้าเรียน ลงทะเบียนเรียน สถาบันจัดส่งสื่อต่างๆ ไปให้ผู้เรียน ผู้เรียนเรียนจากสื่อต่างๆ ตามที่สถาบันจัดส่งไปให้ด้วยตนเอง และประกอบกิจกรรมเสริมอื่นๆ เช่น เข้ารับการสอนเสริม รับฟังรายการวิทยุและชมรายการโทรทัศน์ประกอบชุดวิชา ศึกษาจากสื่ออินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย ไปจนถึงการประเมินผลเมื่อสิ้นภาคการศึกษา

สำหรับบางสถาบันอาจจะมีการประเมินระหว่างเรียนด้วย เช่น การทำแบบฝึกหัด การทำกิจกรรม การทำรายงาน การฝึกปฏิบัติต่างๆ และนำคะแนนที่ได้มารวมกับการสอบครั้งสุดท้าย

ขั้นที่ 7 ขั้นการประเมินผลการจัดการศึกษาทางไกล

เป็นขั้นประเมินระบบการจัดการศึกษาทั้งหมด ซึ่งจะครอบคลุมทั้งกระบวนการตั้งแต่บริบท ปัจจัยป้อน กระบวนการดำเนินงานไปจนถึงผลการจัดการศึกษา

ในส่วนของบริบท อาจประเมินในด้านสภาพความพร้อมในการเตรียมการความเป็นไปได้ในการจัดการศึกษาโดยวิธีทางไกล

ในส่วนของปัจจัยป้อนอาจประเมินเกี่ยวกับสื่อต่างๆ เช่น เอกสารการสอน รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เทปเสียง ฯลฯ และประเมินบริการสนับสนุนต่างๆ เช่น บริการแนะแนว บริการห้องสมุด ฯลฯ

ในส่วนของกระบวนการดำเนินงานจะประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด ตั้งแต่ นักศึกษาสมัครเข้าศึกษาไปจนถึงการวัดผลการศึกษา

ในส่วนของผลการศึกษาอาจประเมินด้านปริมาณและคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษากว่า เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ด้านปริมาณพิจารณาจากจำนวนนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียน ด้านคุณภาพพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการสอบหรือการวัดด้วยวิธีอื่นๆ ที่สถาบันกำหนด

นักการศึกษาบางท่านอาจจะนำเอาการประเมินผลการเรียนรู้หรือประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนซึ่งอยู่ในช่วงสุดท้ายของขั้นการดำเนินการเรียนการสอน (ขั้นที่ 6) มากล่าวรวมอยู่ในขั้นที่ 7 นี้

นอกจากขั้นตอนหลักทั้ง 7 ขั้นแล้ว การจัดการศึกษาทางไกลยังมีบริการสนับสนุนการศึกษาเพื่อเสริมการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

บริการสนับสนุนการศึกษา (Learning Support) เป็นบริการที่สถาบันหรือหน่วยงานผู้จัดการศึกษาทางไกลจัดขึ้นเพื่อเสริมการเรียนการสอน เพื่อช่วยผู้เรียนให้สามารถเรียนได้จนจบหลักสูตร

เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ของการศึกษาทางไกลเป็นผู้ที่ทำงานแล้ว มีภาระต่างๆ มากมายไม่มีเวลาให้กับการเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งอายุมาก จบการศึกษาไปนาน ไม่มั่นใจในการเรียน ต้องเผชิญปัญหาต่างๆ เพราะฉะนั้นบริการนี้จึงจำเป็น นักการศึกษาหลายท่านกล่าวว่าเป็นบริการที่ช่วยให้การศึกษาทางไกลประสบความสำเร็จ ขอบเขตของบริการที่จัดอาจมากน้อยต่างกันไปตามแต่ละสถาบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ได้แก่ จำนวนและลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรที่จัด ความพร้อมด้านต่างๆ ของสถาบัน บริการที่จัดส่วนมาก ได้แก่

- บริการข่าวสารข้อมูลจากสถาบัน
- การพบปะระหว่างผู้เรียนกับอาจารย์ที่ปรึกษา
- การพบกลุ่มระหว่างผู้เรียน
- การสอนเสริม
- บริการสื่อเสริม
- บริการตอบปัญหา ให้คำแนะนำในเรื่องวิธีเรียน
- บริการแนะแนวและให้คำปรึกษาในปัญหาต่างๆ
- การจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ
- บริการห้อง lab หรือสถานที่ฝึกปฏิบัติ
- บริการทุนสนับสนุนการเรียน
- บริการแหล่งความรู้ในรูปแบบต่างๆ

ฯลฯ

จากขั้นตอนทั้งหมดพบว่า ขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกลในขั้นแรกๆ ไม่แตกต่างจากการจัดการศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ มากนัก โดยเฉพาะในขั้นการวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษา การกำหนดวัตถุประสงค์ การพัฒนาหลักสูตร นับว่าคล้ายกับการเริ่มต้นของการจัดการศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ จะเริ่มต่างจากการจัดการศึกษาด้วยวิธีอื่นๆ ในขั้นตอนที่ 4 การพิจารณากำหนดสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาสื่อ และขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้เรียนจะเรียนจากสื่อประเภทต่างๆ

2. คุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Ken Kay (2010) ได้เสนอกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งพัฒนาโดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ไว้ดังแผนภาพพร้อมคำอธิบายต่อไปนี้

กรอบความคิดเพื่อการริเริ่มธุรกิจ ในศตวรรษที่ ๒๑
โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑

วิชาแกน

- ภาษาอังกฤษ การอ่าน หรือศิลปะการใช้ภาษา
- ภาษาสำคัญของโลก
- ศิลปะ
- คณิตศาสตร์
- เศรษฐศาสตร์
- วิทยาศาสตร์
- ภูมิศาสตร์
- ประวัติศาสตร์

- การปกครองและหน้าที่พลเมือง

แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21

- จิตสำนึกต่อโลก
- ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ
- ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง
- ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพ
- ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม

- ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม
- การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา
- การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

- ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ
- ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ
- ความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที)

ทักษะชีวิตและการทำงาน

- ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว
- ความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง
- ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม
- การเพิ่มผลผลิตและความรับผิดชอบ
- ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ

ระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21

- มาตรฐานและการประเมินของศตวรรษที่ 21
- หลักสูตรและการสอนของศตวรรษที่ 21
- **ด้านคุณธรรมจริยธรรม**
- การพัฒนาทางวิชาชีพของศตวรรษที่ 21
- สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า วิชาแกนที่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเรียนมีอะไรบ้าง ผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานด้านใดบ้าง และที่สำคัญทักษะที่ควรจัดให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนมี 3 ด้านหลักๆ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน

สุรเกียรติ์ ธาดาวัฒนาวิทย์ (2561) ได้สรุปแนวคิดของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559) ซึ่งได้กล่าวถึงแนวคิดของการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 หรือที่เรียกว่า การศึกษา 4.0 ใน 3 แนวคิด คือ

1. แนวคิดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ

คุณลักษณะของผู้เรียน (Characteristics) เชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ เรียกว่า CCPR Student และมีวิธีสอนเพื่อส่งเสริม CCPR Model ดังนี้

คุณลักษณะผู้เรียน และวิธีสอน ตามแนว CCPR Model

คุณลักษณะของผู้เรียน	วิธีสอน
ความคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking)	Critical-Based Instruction <ul style="list-style-type: none"> - วิเคราะห์ปัญหารายบุคคล - แลกเปลี่ยนความคิดเห็น - ทบทวนตัวเองและประเมิน - เป็นตัวของตัวเอง
ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	Creative-Based Instruction <ul style="list-style-type: none"> - มองใหม่ เสนอใหม่ คิดใหม่ - ให้ทางเลือก เพิ่ม ลด - ต่อยอด เสริม เพิ่ม - ลองแล้ว ลองอีกให้แน่ใจ
เน้นผลงาน (Productive)	Productive-Based Instruction <ul style="list-style-type: none"> - วางเป้าหมายที่ผลงาน - แสวงหาวิธีการต่าง ๆ ให้ได้งาน - ทดสอบ ประเมินคุณภาพ - ปรับเปลี่ยน สอดส่อง
มีความรับผิดชอบ (Responsibility)	Responsibility-Based Instruction <ul style="list-style-type: none"> - plugged ในทุกระบบ - นำตัวเองสู่สาธารณะและสังคม - ดู ทดสอบ รูปแบบตัวอย่าง - ย้ำ ช้ำ ทวนความดีงาม

2. แนวคิดการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพเพื่อสร้างนวัตกรรม

ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2559) ได้ระบุคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อสร้างนวัตกรรมว่า ประกอบด้วยทักษะต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างผลผลิต

ทักษะการเข้าใจตนเองและผู้อื่น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสามารถในการสร้างเหตุผล มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำงานคนเดียว และเป็นกลุ่มได้ มีการเข้าสังคม มีความรู้สำหรับการทำงาน ความเป็นปัจเจก มีความรู้เทคโนโลยี มีความสามารถด้านการค้า และมีเครือข่าย นอกจากนี้แล้ว ผู้เรียนควรมีลักษณะของความเป็นเพื่อนร่วมงาน มีความเป็นผู้ประกอบการที่สามารถรักษาการสร้างนวัตกรรมที่มีจุดเน้นอย่างยั่งยืนได้

3. แนวคิดการศึกษาเพื่อสนองต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมยุค 4.0

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2559) ได้เสนอคุณลักษณะของผู้เรียนตามแนวคิดการศึกษาเพื่อสนองต่อการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ว่าประกอบด้วย 4 กลุ่มทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะความสร้างสรรค์ (Creativity) ประกอบด้วย ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงนวัตกรรม และความคิดภาพอนาคต 2) ทักษะการออกแบบ (Design) ประกอบด้วย การคิดอย่างมีเหตุมีผล การคิดเชิงประเมิน การคิดเพื่อตัดสินใจ และการคิดเชิงออกแบบ 3) ทักษะการทำงาน (Work-Based) ประกอบด้วย ทักษะที่เกี่ยวข้องกับงาน การคิดเชิงผลิตภาพ และการคิดแก้ปัญหา 4) ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ประกอบด้วย จิตธุรกิจ ความเป็นผู้ประกอบการ ความเป็นผู้นำ ความคิดอย่างรับผิดชอบ และความตื่นตัวต่อกระแสสังคม

3. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

ประเทศไทยได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาของประเทศ ได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตในระดับต่างๆ และได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1) เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการนำไปเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

2) เพื่อกำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้ชัดเจนโดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในแต่ละคุณวุฒิ/ปริญญาของสาขา/สาขาวิชาต่างๆ และเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชาได้ใช้เป็นหลัก และเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง

เปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการวัดและการประเมินผลนักศึกษา

3) เพื่อเชื่อมโยงระดับต่างๆ ของคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อบุคคลจะได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายตามหลักการศึกษาดลอดชีวิต มีความชัดเจนและโปร่งใส สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานคุณวุฒิในระดับต่างๆ กับนานาประเทศได้

4) เพื่อช่วยให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาและเป็นกลไกในการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นกรอบอ้างอิงสำหรับผู้ประเมินของการประกันคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต และการจัดการเรียนการสอน

5) เพื่อเป็นกรอบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความหมายของคุณวุฒิ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะในการทำงาน รวมทั้งคุณลักษณะอื่นๆ ที่คาดว่าจะบัณฑิตจะมี

6) เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศในการย้ายโอนนักศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การลงทะเบียนข้ามสถาบัน และการรับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

7) เพื่อให้มีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองของแต่ละสาขา/สาขาวิชา

8) เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (Deregulation) การดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็ง

มาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติสำหรับปริญญาโท

มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิระดับที่ 4 ปริญญาโท อย่างน้อยต้องเป็น ดังนี้

(1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมที่ซับซ้อนเชิงวิชาการหรือวิชาชีพ โดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และเมื่อไม่มีข้อมูลทางจรรยาบรรณวิชาชีพหรือไม่มีระเบียบข้อบังคับเพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ก็สามารถวินิจฉัยอย่างผู้รู้ด้วยความยุติธรรมและชัดเจน มีหลักฐาน และตอบสนองปัญหาเหล่านั้น ตามหลักการ เหตุผล และค่านิยมอันดีงาม ให้ข้อสรุปของปัญหาด้วยความไวต่อความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ริเริ่มในการยกปัญหาทางจรรยาบรรณที่มีอยู่เพื่อการทบทวนและแก้ไข สนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้การวินิจฉัยทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการกับข้อโต้แย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ในสภาพแวดล้อมของการทำงานและในชุมชนที่กว้างขวางขึ้น

(2) ด้านความรู้

มีความรู้และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ในเนื้อหาสาระหลักของสาขาวิชา ตลอดจนหลักการและทฤษฎีที่สำคัญและนำมาประยุกต์ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการหรือการปฏิบัติในวิชาชีพ มีความเข้าใจทฤษฎี การวิจัยและการปฏิบัติทางวิชาชีพนั้นอย่างลึกซึ้ง ในวิชาหรือกลุ่มวิชาเฉพาะในระดับแนวหน้า มีความเข้าใจในวิธีการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ และการประยุกต์ ตลอดจนถึงผลกระทบของผลงานวิจัยในปัจจุบันที่มีต่อองค์ความรู้ในสาขาวิชาและต่อการปฏิบัติในวิชาชีพ ตระหนักในระเบียบข้อบังคับที่ใช้ อยู่ในสภาพแวดล้อมของระดับชาติและนานาชาติที่อาจมีผลกระทบต่อสาขาวิชาชีพ รวมทั้งเหตุผลและการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

(3) ด้านทักษะทางปัญญา

ใช้ความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดการบริบทใหม่ที่ไม่คาดคิดทางวิชาการและวิชาชีพ และพัฒนาแนวคิดริเริ่มและสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองประเด็นหรือปัญหาสามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ สามารถสังเคราะห์และใช้ผลงานวิจัย

สิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการ หรือรายงานทางวิชาชีพ และพัฒนาความคิดใหม่ๆ โดยการบูรณาการให้เข้ากับองค์ความรู้เดิมหรือเสนอเป็นความรู้ใหม่ที่ท้าทาย สามารถใช้เทคนิคทั่วไปหรือเฉพาะทางในการวิเคราะห์ประเด็นหรือปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงพัฒนาข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาการหรือวิชาชีพ สามารถวางแผนและดำเนินการโครงการสำคัญหรือโครงการวิจัยค้นคว้าทางวิชาการได้ด้วยตนเอง โดยการใช้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดถึงการใช้เทคนิคการวิจัยและให้ข้อสรุปที่สมบูรณ์ซึ่งขยายองค์ความรู้หรือแนวทางการปฏิบัติในวิชาชีพที่มีอยู่เดิมได้อย่างมีนัยสำคัญ

(4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

สามารถแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน หรือความยุ่งยากระดับสูงทางวิชาชีพได้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจในการดำเนินงานด้วยตนเองและสามารถประเมินตนเองได้ รวมทั้งวางแผนในการปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระดับสูงได้ มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง และร่วมมือกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ในการจัดการข้อโต้แย้งและปัญหาต่างๆ แสดงออกทักษะการเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่ม

(5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และสถิติเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าปัญหาสรุปปัญหาและเสนอแนะแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงการวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงชุมชนทั่วไป โดยการนำเสนอรายงานทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งวิทยานิพนธ์หรือโครงการค้นคว้าที่สำคัญ

มาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติสำหรับปริญญาเอก

มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิระดับที่ ๖ ปริญญาเอก อย่างน้อยต้องเป็น ดังนี้

(1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สามารถจัดการเกี่ยวกับปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมที่ซับซ้อนในบริบททางวิชาการหรือวิชาชีพ ในกรณีที่ไม่มีการยาบรณวิชาชีพหรือไม่มีระเบียบข้อบังคับเพียงพอที่จะจัดการกับปัญหา

ที่เกิดขึ้นได้ก็สามารถใช้ดุลยพินิจอย่างผู้รู้ ด้วยความยุติธรรม ด้วยหลักฐาน ด้วยหลักการที่มีเหตุผลและค่านิยมอันดีงาม แสดงออกหรือสื่อสารข้อสรุปของปัญหาโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นที่จะได้รับผลกระทบ ริเริ่มชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของจรรยาบรรณที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเพื่อทบทวนและแก้ไข สนับสนุนอย่างจริงจังให้ผู้อื่นใช้ดุลยพินิจทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในการจัดการกับความขัดแย้งและปัญหาที่มีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น แสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรมในที่ทำงานและในชุมชนที่กว้างขวางขึ้น

(2) ด้านความรู้

สามารถพัฒนานวัตกรรมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งในองค์ความรู้ที่เป็นแก่นในสาขาวิชาการหรือวิชาชีพ รวมทั้งข้อมูลเฉพาะทางทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่เป็นรากฐาน มีความรู้ที่เป็นปัจจุบันในสาขาวิชา รวมถึงประเด็นปัญหาสำคัญที่จะเกิดขึ้นรู้เทคนิคการวิจัยและพัฒนาข้อสรุปซึ่งเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาได้อย่างชาญฉลาด สำหรับหลักสูตรในสาขาวิชาชีพจะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและกว้างขวางเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เปลี่ยนแปลงในวิชาชีพ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การพัฒนาสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสาขาวิชาที่ศึกษาค้นคว้า

(3) ด้านทักษะทางปัญญา

สามารถใช้ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและเทคนิคการแสวงหาความรู้ในการวิเคราะห์ประเด็นและปัญหาสำคัญได้อย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ๆ สามารถสังเคราะห์ผลงานการวิจัยและทฤษฎีเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจใหม่ที่สร้างสรรค์ โดยบูรณาการแนวคิดต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกสาขาวิชาที่ศึกษาในชั้นสูง สามารถออกแบบและดำเนินการโครงการวิจัยที่สำคัญในเรื่องที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ หรือปรับปรุงแนวปฏิบัติในวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญ

(4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

มีความสามารถสูงในการแสดงความเห็นทางวิชาการและวิชาชีพสามารถวางแผนวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อนสูงมากด้วยตนเอง รวมทั้งวางแผนในการปรับปรุงตนเองและองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างปฏิสัมพันธ์ในกิจกรรมกลุ่มอย่างสร้างสรรค์ และแสดงออกถึงความโดดเด่นในการเป็นผู้นำในทางวิชาการหรือวิชาชีพ และสังคมที่ซับซ้อน

(5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถคัดกรองข้อมูลทางคณิตศาสตร์และสถิติเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าในประเด็นปัญหาที่สำคัญและซับซ้อน สรุปปัญหาและเสนอแนะแก้ไขปัญหในด้านต่างๆ โดยเฉพาะลึกในสาขาวิชาเฉพาะ สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งในวงการศึกษาและวิชาชีพ รวมถึงชุมชนทั่วไป โดยการนำเสนอรายงานทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งวิทยานิพนธ์หรือโครงการค้นคว้าที่สำคัญ

4. คุณลักษณะบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จากการที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ออกประกาศ เรื่องแนวปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 นั้น สภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ก็ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขึ้น โดยมีความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินการด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย เมื่อปี 2554 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555)

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
คำขวัญ “เป็นคนดี มีความรอบรู้ มุ่งมั่น สื่อสารสัมพันธ์ ก้าวทันเทคโนโลยี”

องค์ประกอบ	ประเด็น	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาโท	ระดับปริญญาเอก
๑. มีคุณธรรม จริยธรรม	๑.๑ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ๑.๒ มีความขยันหมั่นเพียร ๑.๓ มีความพอเพียงและมีวินัย ๑.๔ มีเจตคติที่เหมาะสม ๑.๕ มีวัฒนธรรม คุณธรรม และ ศีลธรรมอันดี ๑.๖ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ	มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีความพอเพียงและมีวินัย มีเจตคติที่เหมาะสม มีวัฒนธรรม คุณธรรม และศีลธรรมอันดี มีจรรยาบรรณวิชาชีพ		
๒. มีความรอบรู้และมี ประสบการณ์	๒.๑ มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่ศึกษา ๒.๒ มีความรู้รอบในศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง ๒.๓ มีความสามารถในการ ประยุกต์ความรู้สู่การใช้ ประโยชน์	มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่ศึกษา มีความรู้รอบในศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการ ประยุกต์ความรู้สู่การใช้ ประโยชน์	มีความรอบรู้ลุ่มลึกในศาสตร์ ที่ศึกษา มีความรู้รอบใน ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง มีความ สามารถในการประยุกต์ ความรู้สู่การใช้ ประโยชน์ มีความสามารถในการ สร้าง สรรค์ทางวิชาการ	มีความรอบรู้ลุ่มลึกในศาสตร์ที่ ศึกษา มีความรู้รอบในศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการ ประยุกต์ความรู้สู่การใช้ ประโยชน์ มีความสามารถในการ สร้างสรรค์ทางวิชาการ พัฒนานวัตกรรมหรือสร้างสรรค์ องค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบ	ประเด็น	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาโท	ระดับปริญญาเอก
๓. คิดเป็น แก้ปัญหาได้	๓.๑ มีทักษะในการคิดเชิงระบบ ๓.๒ มีทักษะในการตัดสินใจและ แก้ปัญหา ๓.๓ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ๓.๔ ใช้ความรู้สู่การ ปฏิบัติได้	มีทักษะในการคิดเชิงระบบ มีทักษะในการตัดสินใจและ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ใช้ความรู้สู่การ ปฏิบัติได้ แสดงความคิดเห็น ที่เป็นของตัวเองได้ และรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น	มีทักษะในการคิดเชิงระบบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์บนพื้นฐานวิชาการ แสวงหาความรู้ใหม่ แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	มีทักษะในการคิดเชิงบูรณาการ ระบบ และวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์อย่างลุ่มลึกบนพื้นฐาน วิชาการ แสวงหาความรู้ใหม่ แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดี มี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๔. มีความรับผิดชอบ	๔.๑ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ๔.๒ มีความรับผิดชอบต่อองค์กร ๔.๓ มีความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมและสังคม ทุกระดับ ๔.๔ มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ	มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมทุกระดับ มีจิตอาสา และจิตสาธารณะ		
๕. มีมนุษยสัมพันธ์ดี	๕.๑ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๕.๒ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ๕.๓ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี		

องค์ประกอบ	ประเด็น	ระดับปริญญาตรี	ระดับปริญญาโท	ระดับปริญญาเอก
๖. มีความสามารถในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม	๖.๑ มีทักษะการสื่อสารที่ดี ๖.๒ มีทักษะในการใช้ภาษา ๖.๓ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ๖.๔ มีความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์	มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสืบค้นติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างรู้เท่าทัน มีความสามารถในการศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา วิเคราะห์		มีทักษะการสื่อสารที่ดี ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสืบค้นติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างรู้เท่าทัน และสามารถนำเสนอข้อมูลความรู้ผ่านสื่อที่หลากหลาย มีความสามารถในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบที่เหมาะสม
๗. ทักษะการศึกษาทางไกล และสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง	๗.๑ มีความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง ๗.๒ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ๗.๓ มีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร	มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นนิจ		มีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียรอยู่

5. คุณภาพของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในต่างประเทศ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศออสเตรเลีย (Department of Education, 2016) ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตเป็น 7 กลุ่มดังนี้

- 1) ทักษะการสื่อสารด้วยการพูดและการเขียน
- 2) ทักษะการคิด (วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ)
- 3) ทักษะการแก้ปัญหาซึ่งครอบคลุม การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เชิงนวัตกรรม
- 4) ความสามารถในการใช้ ICT
- 5) ความสามารถในการเรียนรู้และการทำงานอย่างอิสระ
- 6) ความสามารถในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 7) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม วัฒนธรรมและประเทศชาติ

ในส่วนของ ผู้ใช้บัณฑิต กระทรวงศึกษา วิทยาศาสตร์และการฝึกอบรมของออสเตรเลีย (Department of Education, Science and Training [DEST], 2006) ได้กำหนดว่าคุณลักษณะของบัณฑิตควรมีองค์ประกอบต่อไปนี้

- basic/fundamental skills: such as literacy, numeracy, using technology
- people-related skills: such as communication, interpersonal, teamwork, customer service skills
- conceptual/thinking skills: such as collecting and organizing information, problem-solving, planning and organizing, learning-to-learn skills, thinking innovatively, and creatively, systems thinking

- personal skills and attributes: such as being responsible, resourceful and flexible, being able to manage one's own time, having self-esteem

- business skills: such as innovation skills, enterprise skills

- community skills: such as civic or citizenship knowledge and skills

มหาวิทยาลัย South Australia ได้ออกแบบการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต (UniSA, 2009) เพื่อจะสำรวจว่ามหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษาได้สนองความต้องการของสังคมเพียงใด โดยมีการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตจากผู้ใช้บัณฑิตในประเด็นต่อไปนี้

- การสื่อสารด้วยวาจา

- การสื่อสารด้วยการเขียน

- ทักษะการคิดคำนวณ

- ทักษะการใช้เทคโนโลยี

- ความสามารถในการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่

- ความสามารถในการวิจัย

- ความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา

- ความสามารถในการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน

- ความสามารถในการทำความเข้าใจกับความเห็นที่แตกต่างกัน

- ความสามารถในการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ

- ความสามารถในการปฏิบัติงานในบริบทต่างวัฒนธรรม

- ความเข้าใจในพื้นฐานของธุรกิจการงาน

- ทักษะการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการ

- ทักษะการทำงานแบบพึ่งพาตนเอง

- ความเข้าใจในความต้องการและความสนใจที่แตกต่างกัน
- ความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อวิชาชีพและสังคม

World Economic Forum (2016). ได้กล่าวว่าในปี 2020 ซึ่งเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมในระยะที่ 4 นั้น จะเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าของการใช้หุ่นยนต์ การเป็น autonomous transport, artificial intelligence and machine learning, advanced materials, biotechnology and genomics. การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ จะส่งผลต่อสภาพการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน อาชีพบางอาชีพจะหายไป จะมีอาชีพใหม่ๆ มาทดแทน ดังนั้น กำลังแรงงานต้องการความรู้และทักษะที่เปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยจะมี 10 ทักษะต่อไปนี้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับกำลังแรงงานในยุคการปฏิรูปอุตสาหกรรมระยะที่ 4 นี้ ได้แก่

- 1) ทักษะในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน
- 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์
- 3) ทักษะการสร้างสรรค์
- 4) ทักษะการบริหารคน
- 5) ทักษะการประสานงาน
- 6) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์
- 7) ทักษะในการวินิจฉัยและตัดสินใจ
- 8) แนวความคิดในการบริการ
- 9) ความสามารถในการเจรจาต่อรอง
- 10) ความสามารถในการยืดหยุ่นความคิด

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

ธีระศักดิ์ ดาแก้ว (2553) การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ระหว่างปีการศึกษา 2551 – 2552 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการได้รับความพึงพอใจจากผู้

บัณฑิตระดับมากทุกรายการ 2) ด้านความสามารถในการปฏิบัติงานได้รับความพึงพอใจจากผู้บัณฑิตระดับมากทุกรายการ 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมได้รับความพึงพอใจจากผู้บัณฑิตระดับมากทุกรายการ นอกจากนี้ผู้บัณฑิตมีความพึงพอใจมากต่อบัณฑิตสาขาต่างๆ คือ สาขาศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และบริหารธุรกิจ

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตมหาสารคาม (2554) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของหัวหน้าหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์ โดยศึกษา 6 ด้านคือ

1. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ
2. ด้านทักษะทางปัญญา
3. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
6. คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ “ทักษะดี มีน้ำใจนักกีฬา พัฒนาสังคม” เก็บรวบรวมข้อมูล

โดยส่งแบบสอบถามไปยังนายจ้าง 28 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพนายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านทักษะทางปัญญา นายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี นายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม นายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 6) คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ นายจ้างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตระดับปริญญาตรี ที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2552 โดยศึกษาระดับความพึงพอใจจากเรื่องต่อไปนี้

1) คุณลักษณะบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

2) อัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นมี 3 ด้าน คือ มีประสบการณ์พร้อมปฏิบัติงานในวิชาชีพ พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ตลอดชีวิต

3) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น 3 คุณลักษณะ คือ 1. คุณลักษณะเด่นคือพร้อมทำงาน 2. คุณลักษณะทั่วไป (กำหนดให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาไทย แบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านวิชาการ และด้านวิชาคน 3. คุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งแต่ละหลักสูตรกำหนดเอง

กลุ่มตัวอย่างคือ นายจ้าง ผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 1,376 คน เครื่องมือคือแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามกลับคือมาร้อยละ 71.15 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในด้านอัตลักษณ์ของบัณฑิตในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายคน พบว่าผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจแต่ละคณะอยู่ระหว่าง ซึ่งอยู่ในระดับมากทุกคณะ

จันทนา ทองประยูร (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ในบริบทอาเซียน ตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา นักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา รวมจำนวน 74 คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างอีกจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่และการพรรณนาวิเคราะห์

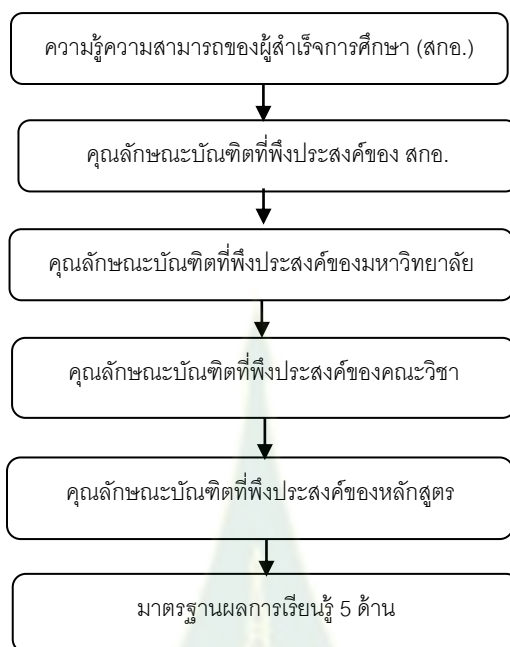
ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มต่างให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของบัณฑิตไทย ใน 3 ด้านคือ 1) ลักษณะภายในทางความคิด 2) บุคลิกภาพ และ 3) ลักษณะภายนอก ดังนี้

1) ลักษณะภายในทางความคิด ประกอบด้วย (1) การมีความรู้เท่าทัน รอบรู้ข่าวสารอาเซียน เข้าใจความแตกต่างระหว่างประเทศไทยกับอาเซียนในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และกฎระเบียบ รู้ข้อดีและข้อด้อยของไทยในการเข้าสู่อาเซียน (2) การมีคุณธรรมจริยธรรม จิตใจดีงาม ซื่อสัตย์ สุจริต กตัญญูรู้คุณ (3) การมีทักษะในชีวิตและการทำงาน สามารถเข้าใจการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับมือ และสามารถปรับตัวในบริบทอาเซียน มีทักษะทางปัญญา เหตุผล สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้

2) บุคลิกภาพ ประกอบด้วย ความตระหนัก รักชาติ อนุรักษ์ความเป็นไทย แสดงความเคารพ ในขนบธรรมเนียมประเพณี มีค่านิยมที่ดี พอเพียง ประหยัด บุคลิกภาพ วางตัวเหมาะสม พูดอย่างมีสัมมาคารวะ จรรยาบรรณ ใช้ภาษาไทยถูกต้อง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ขยัน รับผิดชอบ อุดม มุขานะ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงาน กล้าแสดงออก และมีวินัย

3) ลักษณะภายนอกที่แสดงให้เห็น ประกอบด้วยการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาอาเซียนได้ ทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน การมีมนุษยสัมพันธ์ ปฏิสัมพันธ์ สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตอาสา อภัยเสีย ไม่ตรี เอื้ออาทร โอบอ้อมอารี มีน้ำใจ เคารพตนเองและผู้อื่น พัฒนาตน คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รักสิ่งแวดล้อม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามัคคี ทำงานเป็นทีมได้ ละเอียด รอบคอบ ประณีต และการมีทักษะทางตัวเลขและไอที

สุรเกียรติ์ ธาดาวัฒนาวิทย์ (2561) ได้เขียนบทความเรื่อง “คุณลักษณะบัณฑิตที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยตามแนว “ประเทศไทย 4.0” โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ในบทความดังกล่าวผู้เขียนได้สังเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศไทยตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ไว้ ดังนี้

จากตารางที่ 2 แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 จากแหล่งต่าง ๆ พบว่า คุณลักษณะที่แหล่งข้อมูลระบุตั้งแต่ 2 แหล่ง ขึ้นไปได้แก่

1. การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking)
2. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
3. การสร้างผลงาน (Productivity)
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility)
5. ทำงานร่วมกับผู้อื่น (Cooperation)
6. ภาวะผู้นำ (Leadership)
7. ภูมิใจในความเป็นไทย (Thai Pride)
8. ความรู้ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล (Technology/Digital competence)
9. เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learners)
10. สมรรถนะทางวัฒนธรรม (Cultural Competency)
11. ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)
12. ทักษะการทำงาน (Work Skills)

สุรเกียรติ์ กล่าวว่า จากคุณลักษณะบัณฑิตที่สังเคราะห์ได้ดังกล่าวข้างต้น สถาบันอุดมศึกษาผู้ผลิตบัณฑิตจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณลักษณะดังกล่าว โดยได้อ้างถึงสุวรรณี คามัน (2560) ว่า ได้เสนอว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนในเรื่องต่อไปนี้ เพื่อจะได้ผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศที่เปลี่ยนไป ได้แก่

1. การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและความต้องการของภาคอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการ
2. การพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันกับศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลง
3. การผลิตงานวิจัยในองค์ความรู้ที่สนองต่อการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศ
4. การพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
5. การสร้างประสบการณ์ในการทำงานในสถานประกอบการจริง
6. การบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการใหม่
7. การค้นหาจุดเด่นและสร้างความเป็นเลิศเฉพาะทาง
8. การปรับหลักสูตรให้เน้นความสำคัญในด้านทักษะภาษา
9. การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานควบคู่กับงานวิชาการ

นอกจากนั้น สุรเกียรติ์ยังกล่าวถึงเอกสารจาก OECD (2018) ซึ่งเสนอแนวคิดว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะหลักต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมรรถนะระดับสากล สถาบันการศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม ผู้สอนใช้วิธีสอนเชิงนวัตกรรมและปรับบทบาทของผู้สอนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะระดับสากล

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 2010 มหาวิทยาลัย North Dakota University ได้ทำวิจัย ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตเพื่อศึกษาว่า มหาวิทยาลัยจัดการศึกษาได้สนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในระดับใด ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อความรู้และทักษะของบัณฑิตของมหาวิทยาลัยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ใช้บัณฑิต เครื่องมือคือ แบบสอบถาม ซึ่งถามผู้ใช้บัณฑิตถึงคุณลักษณะของบัณฑิตใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานที่ถูกคาดหวังโดยทั่วไป ด้านทักษะโดยทั่วไป และด้าน

ทักษะเฉพาะ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามสมบูรณร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด หรือ 187 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงาน ผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นในระดับพึงพอใจถึงพึงพอใจมาก 2) คุณภาพของผู้ปฏิบัติงานที่ถูกคาดหวังโดยทั่วไป ผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นในระดับพึงพอใจมากถึงพึงพอใจมากที่สุด 3) ด้านทักษะโดยทั่วไป ผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นในระดับพึงพอใจถึงพึงพอใจมาก และ 4) ด้านทักษะเฉพาะ ผู้ใช้บัณฑิตให้ความเห็นในระดับพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ มีบางข้อให้ระดับยังไม่ค่อยพึงพอใจ

Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute (2010) ได้ ทำ การ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาที่ออกไปทำงาน การศึกษาระดับอุดมศึกษา และการเตรียมผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อการทำงาน สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ สถาบันมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะที่ผู้ทำงานในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ควรจะมีวิธีการศึกษาใช้เทคนิคเดลิฟต์ การสัมภาษณ์ การโฟกัสกรุป กับผู้แทนสถานประกอบการ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนและสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับแรงงานในอนาคต 10 ทักษะ ดังต่อไปนี้

1. Sense-making skill ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ความหมายอย่างลึกซึ้งหรืออย่างมีนัยสำคัญของสิ่งที่แสดงออก (ability to determine the deeper meaning or significance of what is being expressed)
2. Social intelligence skill ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการประสานกับผู้อื่นโดยตรงได้อย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะปฏิสัมพันธ์ที่คาดหวัง (ability to connect to others in a deep and direct way, to sense and stimulate reactions and desired interactions)
3. Novel & adaptive thinking skill ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และคิดยืดหยุ่นที่แตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (proficiency at thinking and coming up with solutions and responses beyond that which is rote or rule-based)
4. Cross -cultural competency skill ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการจัดการในสถานการณ์ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม (ability to operate in different cultural settings)

5. Computational thinking skill ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการแปลงข้อมูลจำนวนมาก ออกมาเป็นแนวคิด และความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลต่างๆ (ability to translate vast amounts of data into abstract concepts and to understand data-based reasoning)

6. New-media literacy skill ซึ่งหมายถึง การรู้สื่อสมัยใหม่ คือความสามารถในการประเมิน และสร้างสรรค์เนื้อหาความรู้ออกมาในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมการสื่อสารและการเผยแพร่ ความรู้ (ability to critically assess and develop content that uses new media forms, and to leverage these media for persuasive communication)

7. Transdisciplinarity skill ซึ่งหมายถึง การรู้และความสามารถในการเข้าใจแนวคิด ระหว่างศาสตร์ต่างๆ ที่ผสมผสานกัน (literacy in and ability to understand concepts across multiple disciplines)

8. Design mindset skill ทักษะการออกแบบความคิดซึ่งหมายถึง ความสามารถในการ พัฒนาทักษะและกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ability to represent and develop tasks and work processes for desired outcomes)

9. Cognitive load management skill ทักษะการจัดการโหลดความรู้ความเข้าใจ ซึ่ง หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะและกลั่นกรองข้อมูลที่สำคัญ และสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้ ได้มากขึ้น โดยใช้เทคนิคและวิธีที่หลากหลาย (ability to discriminate and filter information for importance, and to understand how to maximize cognitive functioning using a variety of tools and techniques)

10. Virtual collaboration skill ทักษะความร่วมมือเสมือน หมายถึง ความสามารถในการ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมความร่วมมือและนำเสนอข้อเท็จจริงในฐานะสมาชิกของทีม (ability to work productively, drive engagement, and demonstrate presence as a member of a virtual team)

ธนาคารโลก ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (2012) อ้างถึงในสุรเกียรติ์ ธาดาวัฒนาวิทย์ (2561) ได้จัดทำรายงานระดับภูมิภาคเรื่อง “การอุดมศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะและงานวิจัยเพื่อ

ขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออก” ในรายงานได้มีการกล่าวถึงผลการสำรวจความคิดเห็นของนายจ้างและลูกจ้าง ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่ามีความต้องการทักษะเพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่างกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออก พบว่า นายจ้างคาดหวังว่าผู้ทำงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีทักษะด้านเทคนิค ทักษะในเชิงพฤติกรรมและทักษะการคิดที่จะเพิ่มผลิตภาพในการทำงานและกระตุ้นการเจริญเติบโต นายจ้างต้องการแรงงานที่มีความสามารถในการคิด การปรับตัว การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ นายจ้างยังคาดหวังว่าแรงงานจะมีทักษะความเป็นผู้นำ (รวมถึงทักษะการจัดการและการประกอบกร) และมีประสบการณ์ในภาคอุตสาหกรรม แนวการคิด “แบบองค์รวม” (Big Picture Mindset) และความสามารถในการคิดนอกกรอบ (Outside the box) นอกจากนี้ นายจ้างยังระบุว่ามีความขาดแคลนทักษะต่อไปนี้ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา การพัฒนานวัตกรรม ทักษะด้านพฤติกรรมต่างๆ เช่น การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง และทัศนคติในการทำงาน และทักษะทางเทคนิค ได้แก่ ขาดความรู้เชิงปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และสิ่งที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุดของแรงงานทั่วทั้งภูมิภาค คือ ขาดทักษะภาษาอังกฤษ

ในปี ค.ศ.2014 Department of Education, Australia ได้จัดตั้งทีมวิจัยซึ่งประกอบด้วย Workplace Research Centre, the University of Sydney; the Centre for the study of Higher Education, University of Melbourne; ORC International ทำวิจัย Employer satisfaction survey เพื่อจะได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาว่า สอดคล้องกับความต้องการของนายจ้างเพียงใด กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบัณฑิตและนายจ้างของบัณฑิตทั้งภาครัฐและเอกชนจาก 4 มหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 2980 คน จาก 8241 คน และนายจ้างของบัณฑิต จำนวน 536 จาก 677 คน ผลการวิจัยพบว่า นายจ้างของบัณฑิตให้คะแนนบัณฑิตสูงกว่าบัณฑิตในทุกด้าน ในภาพรวมร้อยละ 73.8 ของบัณฑิตระบุว่า เขาได้รับการเตรียมการจากมหาวิทยาลัยมาอย่างดีที่สุดเพื่อการทํางานในปัจจุบัน ในขณะที่ร้อยละ 92.4 ของนายจ้างระบุว่ามีความมั่นใจมากต่อความรู้ความสามารถของบัณฑิตที่ทํางานกับเขา เมื่อพิจารณาทักษะแต่ละด้านพบว่า ด้าน technical skills ร้อยละ 67.4 ของบัณฑิต และร้อยละ 86.1 ของนายจ้างระบุว่า บัณฑิตมี

ทักษะด้านนี้ในระดับสูงถึงสูงมาก ด้าน foundation skills ร้อยละ 82.7 ของบัณฑิต และร้อยละ 92.6 ของนายจ้างระบุว่า บัณฑิตมีทักษะด้านนี้ในระดับสูงถึงสูงมาก ด้าน adaptive skills ร้อยละ 82.4 ของบัณฑิต และร้อยละ 87.8 ของนายจ้างระบุว่า บัณฑิตมีทักษะด้านนี้ในระดับสูงถึงสูงมาก ด้าน teamwork and interpersonal skills ร้อยละ 86.8 ของบัณฑิต และร้อยละ 94.7 ของนายจ้างระบุว่า บัณฑิตมีทักษะด้านนี้ในระดับสูงถึงสูงมาก และด้าน employability skills ร้อยละ 90.3 ของนายจ้างระบุว่า บัณฑิตมีทักษะด้านนี้ในระดับสูงถึงสูงมาก

Abas, Maripaz C. and Imam, Ombra A. (2016) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง Graduates' Competence on Employability Skills and Job Performance ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในทักษะการจ้างงานของบัณฑิตกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน ทำการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นายจ้างระดับหัวหน้าฝ่าย 110 คน และพนักงาน 110 คน จาก 25 หน่วยงาน พนักงานเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ Employability Skills ซึ่งในการวิจัยนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มทักษะ คือ กลุ่มที่ 1 Fundamental Skills (ประกอบด้วย communicate, manage information, use numbers, and think and solve problems), กลุ่มที่ 2 Personal Management Skills (ประกอบด้วย demonstrate positive attitudes and behaviors, be responsible, be adaptable, learn continuously and work safely) and กลุ่มที่ 3 Teamwork Skills (ประกอบด้วย work with others and participate in projects and tasks) ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย พฤติกรรม 5 ด้าน คือ 1. การอาสาทำงาน (Volunteering), 2. การยืนกราน (Persisting), 3. การช่วยเหลือ ร่วมมือ (Helping/Cooperating), 4. การส่งเสริม สนับสนุน และการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (Endorsing, Supporting and Defending Organizational Objectives) และ 5. การปฏิบัติตามระเบียบของหน่วยงาน (Following Organizational Rules) แบบสอบถามทั้งสองชุดนี้ ถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในทักษะการจ้างงานทั้ง 3 กลุ่ม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานทั้ง 5 ด้าน โดยกลุ่ม Personal Management Skills มีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาคือ กลุ่ม Teamwork Skills เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของพฤติกรรม

การปฏิบัติงาน พบว่า 1. พฤติกรรมด้าน Volunteering มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปถึงน้อยกับทักษะการจ้างงานของบัณฑิต โดยทักษะที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุดคือ work with others, work safely และ learn continuously ตามลำดับ 2. พฤติกรรมด้าน Persisting มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปถึงน้อยกับทักษะการจ้างงานของบัณฑิต โดยทักษะที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุดคือ work with others, learn continuously และ adaptability เท่ากับ think and solve problems ตามลำดับ 3. พฤติกรรมด้าน Helping/Cooperating มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปถึงน้อยกับทักษะการจ้างงานของบัณฑิต โดยทักษะที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ work with others, adaptability, work safely และ learn continuously ตามลำดับ 4. พฤติกรรมด้าน Endorsing, Supporting and Defending Organizational Objectives มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปถึงน้อยกับทักษะการจ้างงานของบัณฑิต โดยทักษะที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ work with others, adaptability, think and solve problems และ learn continuously ตามลำดับ 5. พฤติกรรมด้าน Following Organizational Rules มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางไปถึงน้อยกับทักษะการจ้างงานของบัณฑิต โดยทักษะที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ work with others, adaptability, work safely และ learn continuously ตามลำดับ

กรอบแนวคิดการวิจัย

